

Věra Strnadová: HÁDEJ, CO ŘÍKÁM aneb ODEZÍRÁNÍ JE NEJISTÉ UMĚNÍ.

Jiří Langer - recenze

Publikaci Věry Strnadové vydala v listopadu minulého roku Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel (ASNEP). Jde o druhé, doplněné vydání knihy, která vyšla již v roce 1998 jako příloha časopisu Gong. První vydání knihy je dílo v odborných kruzích poměrně známé, čtenáře proto budou zajímat zejména nově doplněné části. Změny se týkají rozsahu a členění textu, díle pak obrazové části.

Rozsah a členění

Rozšíření publikace je rozsáhlejší, než by napovídala rozdílný počet stran (z 158 na 186), neboť text druhého vydání je vysázen mnohem úspornějším fontem a řádky jsou hustší.

Některé části v druhém vydání jsou jinak členěny. Například je v nové knize dvanáct kapitol oproti původním devíti, tyto tři další kapitoly však vznikly přerozdělením a přečíslováním kapitol původních. Text nazvaný "Pověry a mýty o odezírání" v prvním vydání již existoval, avšak nebyl tam prezentován jako kapitola samostatná. Dřívější podkapitoly "Jaký máte ústpis?" a "Zasedací pořádek" jsou nyní uvedeny jako samostatné kapitoly, neboť byly rozšířeny až na dvojnásobek rozsahu původních stran. Zde vzniklo 11 nových podkapitol v části pojednávající o mluvních obrazech, které jsou těžištěm převážné části změn.

Podkapitola "Jak usnadnit odezírání" není nová, vyskytuje se v prvním vydání na straně 148, pouze "vypadla" z obsahu prvního vydání.

Dalších 22 podkapitol nově uvedených v obsahu knihy vzniklo spíše rozdělením původního textu, což podstatně přispělo k lepší přehlednosti textové části.

Změny obrazových částí

V seznamu obrázků na str. 184 – 186 je uvedeno celkem 92 obrázků.

Jen čtyři z nich jsou kresby. Na straně 15 je na obrázku č. 1 uveden průřez částmi mluvidel, což v prvním vydání chybělo, ostatní tři kresby (optická bariéra na str. 129, dále dvě tabulky prstové abecedy na jednu ruku a na dvě ruce na str. 159 a 160) zhotovila sama autorka a byly obsaženy již v prvním vydání.

Ostatní obrázky jsou nové. Uvedený počet obrázků ovšem nesouhlasí se skutečným počtem fotografií, je jich mnohem více. Jen v části o výslovnosti (tj. do stránky 49) jsem jich napočítal celkem 354 (!). V některých případech se dá hovořit spíše o souboru snímků v jednom obrázku, například obrázek č. 53 na straně 39 je prezentován jako jediný obrázek, i když obsahuje soubor složený z 54 snímků. Jde o sekvenční fáze mluvních pohybů při vyslovení jednoho slova (což umožnila nejmodernější digitální technologie). Z pohledu slyšícího člověka, který není zaměřen na vizuální sledování mluvené řeči, a tedy nevěnuje mnoho pozornosti mluvním pohybům, jsou to snímky překvapivé.

Podobně působí porovnání výslovnosti čtyř lidí při vyslovení téže věty (viz složené soubory obrázků č. 55 až 58 na stranách 46 – 49). Je to natolik přesvědčivá ukázka interpersonální variability mluvních pohybů, že až vede k zamyšlení, nakolik je "férové" požadovat na neslyšících každodenní a celodenní odezírání v kontaktu s námi, slyšícími. Osobně si nedovedu představit, že by veškerá moje komunikace s lidmi závisela jen na mých schopnostech odezírání. Nebo že by neslyšící museli moji mluvu pouze odezírat (i kdyby jejich znalosti češtiny byly sebelepší). Takto mne paradoxně tato kniha o odezírání vede přesvědčení, že moje volba učit se znakový jazyk (a aktivně jej při komunikaci s neslyšícími používat) je správná.

Obrázky mluvních obrazů na stránkách 18 až 33 budou zvláště atraktivní pro logopеды, protože zobrazují nejen základní postavení viditelných částí mluvidel, ale i sekvence mluvních pohybů, porovnávající i velmi subtilní rozdíly, například při výslovnosti izolovaných fonémů V a F. V této části je dobře zdokumentován i vliv sousedních hlásek při vyslovení různých slabik.

V závěrečné části knihy je dalších 28 obrázků. Jde vlastně o názorné ukázky správných a nesprávných komunikačních situací při hovoru s neslyšícím partnerem. Pod každým z těchto obrázků je podrobný popis chyb, kterých se v kontaktu s neslyšícími bezděčně dopouštíme. Obrázky bezesporu přispívají k tomu, abychom si informace zde uvedené lépe zapamatovali.

Ukázka obrázku komunikační situace na straně 145:

Obrázek 87 Odezírání za nevhodných podmínek. Petra (neslyšící – pozn. rec.) sedí naproti Lucii vedle Veroniky, která se na ni nedívá, když hovoří. Petra ji proto vidí jen z profilu. Protože je Veronika příliš blízko, musí se od ní Petra odklánět, aby na ni mohla zaostřit zrak. To, že Veronika má tvář ve stínu a navíc si při mluvení podpírá bradu, také velmi komplikuje odezírání. Dívá-li se Petra na Veroniku, je Lucie mimo její zorný úhel.

Tiskové chyby

“Nic není dokonalé”, jak pravila liška v Malém princí. Jako mnoha jiným, ani této publikaci se nevyhnuly tiskové chyby.

Z hřbetního nápisu “vypadla” čárka za slovem Hádej.

V obsahu je u 8. kapitoly chybně uvedeno číslo strany 118 místo správného 119.

Na stranu 82 se vloudilo slovo “řeč” místo “jazyk”, což je terminologicky nepřesné, avšak vzhledem k tomu, že celá podkapitola je nazvána “Jazyk vytvořený pro oči”, je běžnému čtenáři jasné, že je míněn pojem “jazyk”. Šlo tedy zřejmě jen o přehlédnutou a neopravenou chybu, která se vyskytuje již v prvním vydání publikace.

Bylo by však pošetilé posuzovat hodnotu celé publikace podle několika tiskových chyb. Kdo knihu již četl, jistě se mnou bude souhlasit, že jde o jedinečnou a poučnou publikaci, jejíž první vydání zaslouženě získalo hlavní cenu Vládního výboru pro zdravotně postižené.

Doplnění původní publikace o unikátní snímky její hodnotu podstatně zvyšuje, proto se domnívám, že si toto druhé vydání rádi opatří i ti, kteří již mají výtisk předchozího vydání.

O autorovi: Mgr. Jiří Langer ml. Je interní doktorand studia speciální pedagogiky na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Zabývá se problematikou komunikace neslyšících se zaměřením na znakový jazyk.